Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут культури і мистецтв
Кафедра музикознавства та культурології

ЗАТВЕРДЖУЮ
директор НН Інституту культури і мистецтв
проф. Олена УСТИМЕНКО-КОСОРІЧ
_____
«__30__» __серпня____2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІФОНІЯ

галузь знань 02 Культура і мистецтво
спеціальність 025 Музичне мистецтво
освітня програма Музичне мистецтво (бакалавр)
мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією
НН Інституту культури і мистецтв
«__30__»_____серпня___2024 р.
Голова_____Олександр РУДЕНКО

Суми – 2024

Розробники:
Гончаренко О.В. – ст. викладач кафедри музикознавства та культурології

Програму схвалено на засіданні кафедри музикознавства та культурології

Протокол № 1 від «28» серпня 2024 року.

Завідувач кафедри
музикознавства та культурології _____д., мист., проф. Ольга ЗАВ'ЯЛОВА

Опис навчальної дисципліни

3-й семестр

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>Денна форма</td><td>Заочна форма</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 5</td><td rowspan="14">Бакалавр</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td rowspan="13">Загальна кількість годин – 150</td><td>2-й</td><td>2-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>3-й</td><td>3-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>40 год.</td><td>2 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>28 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>80 год.</td><td>132 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Консультації</td></tr>
<tr><td>2</td><td>2</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
</table>

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Програма вивчення нормативної навчальної навчальної дисципліни «Поліфонія» складена відповідно до освітньо-професійної програми спеціальності 025 Музичне мистецтво, галузі знань 02 Культура і мистецтво, освітнього рівня підготовки «бакалавр».

Курс «Поліфонія» є одним з найважливіших в комплексі музично-теоретичних дисциплін у студентів спеціальності 025, має велике значення для професійного становлення музиканта. Предметом вивчення навчальної дисципліни є поліфонічна музика з часів її зародження і до розвитку її в сучасних умовах, еволюція поліфонічних технік і стилів, на матеріалі творів найвидатніших авторів поліфонічної музики різних епох через теоретичне осягнення і практичне засвоєння поліфонічних форм, жанрів, способів розвитку.

Метою викладання навчальної дисципліни «Поліфонія» в інституті культури і мистецтв є розуміння принципів поліфонічного мислення в їх історичному розвитку як основи для професійної діяльності музиканта; оволодіння знаннями про поліфонічні стилі й жанри різних періодів музичної історії (від епохи Середньовіччя до XX століття); вивчення історії розвитку поліфонічної музики від ранніх її проявів в середньовіччі до новітніх її зразків в сучасній музиці; придбання знань автентичного підходу до художньо-смислової інтерпретації як класичних, так і сучасних музичних творів, компетентного уявлення про форму і композиційно-технічні деталі поліфонічного твору; розвиток навичок аналізу та створення поліфонічної музики.

Курс «Поліфонія» поєднано широкими інтрегративними зв'язками із дисциплінами теоретичного та історичного музикознавства (теорія музики, гармонія, сольфеджіо, історія музики, аналіз музичних творів, курсами хорового та вокального мистецва, гри на фортепіано, а також іншими дисциплінами, що передбачені навчальним планом при підготовці майбутнього спеціаліста).

Засвоєння програмного матеріалу дисципліни «Поліфонія» забезпечує оволодіння загальними та фаховими компетенціями відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво»: ЗК 4 – уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; ЗК 7 – здатність бути критичним і самокритичним; ЗК 8 – здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях; ЗК11 – здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт; ФК 5 – здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва тощо.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Поліфонія» є завершальним курсом музично-теоретичного циклу дисциплін у підготовці фахівця-бакалавра, має прямі й опосередковані зв'язки з суміжними або вивченими раніше навчальними дисциплінами, вимагає знань і практичних навичок, сформованих у курсах «Теорія музики», «Гармонія», «Історія музики».

3. Результати навчання за дисципліною

Програмні результати навчання: Програмні результати навчання: здатність аналізувати поліфонічний твір з точки зору його художньо-естетичного задуму, жанрово-стильових особливостей, композиційної будови і техніки поліфонічного письма; вільно користуватися відповідною професійною лексикою і термінологією; виконувати письмові вправи на основні види складного контрапункту і імітаційно-контрапунктичної техніки, складати невеликі поліфонічні композиції (мотети, канони, інвенції, пасакалії, фуги і т.д.) на основі запропонованого зразка.

Знання: понятійно-термінологічни основи музично-історичної науки; теоретичних засад професійної музичної творчості. **Уміння**: використовувати знання на практиці під час вивчення, аналізу музичних творів, виконання творчих та дослідницьких завдань.	**ПРН 12** **ПРН 15**	Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.
Знання: пошукових систем та алгоритмів, способів організації баз даних і класифікаційних таблиць. **Уміння**: працювати з різноплановими історичними джерелами, науково-методичною літературою та інтернет-ресурсами в галузі музичного мистецтва;	**ПРН 20**	Володіння навичками пошуку, обробки та аналізу інформації.
Знання: основ логіки й критичної діяльності. **Уміння**: самостійно здійснювати пошук необхідної інформації, оцінку й пояснення певних культурно-мистецьких явищ, подій музично-історичного процесу.	**ПРН 24**	Здатність здійснення самостійної роботи, гнучкого, логічного мислення, відкритості до нових знань, критичності й самокритичності у професійній діяльності..

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A 90-100 балів Відмінно	студент досконало знає теоретичний матеріал і мистецькі зразки; відповідає без помилок; вміє застосовувати отриманні знання, оперувати понятійно-термінологічним апаратом
B 82-89 Добре	студент на достатньому рівні володіє теоретичним матеріалом, оперує понятійно-термінологічним апаратом; але недостатньо орієнтується в мистецьких стилях і техніках.
C 74-81 Добре	студент в цілому володіє теоретичним матеріалом, але недостатньо переконливо оперує понятійно-термінологічним апаратом; недостатньо орієнтується в мистецьких стилях і техніках.
Д 64-73 Задовільно	студент не досконало володіє теоретичним матеріалом та оперує понятійно-термінологічним апаратом; помітні відсутність системності, наполегливості, старанності у вивченні завдань та результативності підготовки.
E 60-63 Задовільно	студент у цілому обізнаний з теоретичним матеріалом та понятійно-термінологічним апаратом; явні відсутність системності, наполегливості, старанності у вивченні завдань та результативності підготовки
FX 35-59 Незадовільно	явна недбалість індивідуальної підготовки, постійне невиконання теоретичних завдань, відсутність самостійної роботи та інтересу до предмету (як до історії, так і до зразків мистецтва), що вивчається.
F 0-35 Незадовільно	системна недбалість індивідуальної підготовки й невиконання теоретичних завдань, відсутність самостійної роботи та інтересу до предмету, що вивчається.

Розподіл балів

<table>
<tr><td colspan="12">Поточний контроль</td><td rowspan="2">Разом</td><td rowspan="2">Загальна сума</td></tr>
<tr><td colspan="3">РОЗДІЛ 1</td><td colspan="3">РОЗДІЛ 2</td><td colspan="5">РОЗДІЛ 3</td><td>РОЗДІЛ 4</td></tr>
<tr><td>Т 1.1</td><td>Т 1.2</td><td>Т. 1 3</td><td>Т 2.1</td><td>Т 2.2</td><td>Т 2.3</td><td>Т 3.1</td><td>Т 3.2</td><td>Т 3.3</td><td>Т 3.4</td><td>Т 3.5</td><td>4.1</td><td rowspan="3">40</td><td rowspan="4">50</td></tr>
<tr><td colspan="12">Поточний контроль</td></tr>
<tr><td>3</td><td>2</td><td>6</td><td>2</td><td>3</td><td>6</td><td>2</td><td>4</td><td>4</td><td>4</td><td>4</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="12">Контроль самостійної роботи</td><td rowspan="2">10</td></tr>
<tr><td>1</td><td>1</td><td>1</td><td></td><td>1</td><td>1</td><td></td><td>1</td><td>1</td><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr>
</table>

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	**A**	Відмінно
82 - 89	**B**	Добре
74 - 81	**C**	
64 - 73	**D**	Задовільно
60 - 63	**E**	
35 - 59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: виконання практичних завдань, реферати, тести, залік.

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Історія поліфонії

Розділ 2. Поліфонія строгого стилю.

Розділ 3. Вільний стиль. Теорія розвитку фуги

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Теорія та історія поліфонії

Тема 1. Введення в курс. Поліфонія як навчальна дисципліна, поліфонія як засіб музичної виразності.
Тема 2. Типи поліфонії. Базові принципи поліфонічного розвитку.
Тема 3. Історичні етапи розвитку поліфонії. Мистецтво ArsNova.
Тема 4. Загальна характеристика музичного мистецтва доби Відродження. Фламандська та італійська школи.
Тема 5. Поліфонія доби бароко. Розквіт вільного стилю у творчості І.С.Баха.
Тема 6. Елементи поліфонії у творчості композиторів-класиків та романтиків
Тема 7. Поліфонічні форми й жанри у музиці XX століття.

Розділ 2. Поліфонія строгого стилю

Тема 1. Поліфонія строгого стилю: базові характеристики. Одноголосся. Монодія строгого стилю.
Тема 2. Простий контрапункт у двоголоссі строгого стилю.
Тема 3. Простий контрапункт у триголоссі строгого стилю.
Тема 4. Складний контрапункт у двоголоссі та триголоссі.
Тема 5.
Тема 6. Імітація у двоголоссі. Канонічна імітація. Канон та канонічна секвенція.
Тема 7. Поліфонія української народної пісні.

Розділ 3. Поліфонія вільного стилю.

Тема 1. Загальна характеристика поліфонії вільного стилю. Фуга. Тема фуги.
Тема 2 Експозиція однотемної фуги.
Тема 3 Розвиваюча частина фуги.
Тема 4 Заключна частина фуги. Форма фуги в цілому.
Тема 5 Фугета. Фугато. Еволюція форми фуги.

1. Структура навчальної дисципліни

7-й семестр

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	У тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самост роб.		Лекції	Практ.	Конс.	Самос. роб.
Розділ 1. Історія та теорія поліфонії.										
Тема 1.1. Введення в курс.	4	2			2	4	2			3
Тема 1.2. Типи поліфонії. Базові принципи поліфонічного розвитку.	4	2			2	4				3
Тема 1.3. Історичні етапи розвитку поліфонії. Мистецтво ArsNova	6	2			4	6				6
Тема 1.4. Загальна характеристика поліфонії доби Відродження.	8	2	2		4	8	2			7
Тема 1.5. Поліфонія доби бароко. Розквіт вільного стилю у творчості І.С.Баха	8	2	2		4	8				7
Тема 1.6. Елементи поліфонії у творчості композиторів-класиків та романтиків	6	2	2		4	6				6
Тема 1.7. Поліфонічні форми й жанри у музиці XX століття	6				4	6				6
Розділ 2. Поліфонія строгого стилю										
Тема 1. Поліфонія як засіб музичної виразності.	3	2			2	3				3
Тема 2. Одноголосся. Монодія строгого стилю.	7		2		4	7	2	2		6
Тема 3. Простий контрапункт у двоголоссі строгого стилю.	8	2	2		4	8				7
Тема 4. Простий контрапункт у триголоссі строгого стилю.	8	2	2		4	8				6
Тема 5. Складний контрапункт у двоголоссі.	8	2	2		4	8	2	2		7
Тема 6. Горизонтально-пересувний контрапункт. Засоби перетворення поліфонічної теми.	8	2	2		4	8				7
Тема 7. Імітація у двоголоссі. Канонічна імітація. Канон та канонічна секвенція.	8	2	2		4	8				7
Тема 8. Поліфонія української народної пісні	4	2			2	4				4
Розділ 3. Поліфонія вільного стилю.										
Тема 1. Загальна характеристика поліфонії вільного стилю.	4	2			2	4				3

Тема 2. Поліфонічні форми і жанри вільного стилю. Інвенція.	8	2	2		2	8	2			8
Тема 3. Фуга. Тема фуги.	8	2	2		4	8		2		8
Тема 4. Експозиція однотемної фуги.	8	2	2		4	8				7
Тема 5. Розвиваюча та заключна частина фуги.	8	2	2		4	8				7
Тема 6. Форма фуги в цілому. Різновиди.	6	2			4	6				5
Тема 7. Фугета. Фугато. Еволюція форми фуги.	6	2			4	6				6
Підсумкове заняття.	6		2	2	4	6			2	5
Усього за семестр	150	40	28	2	80	150	10	6	2	132

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Введення в курс.	2	2
2.	Типи поліфонії. Базові принципи поліфонічного розвитку.	2	
3.	Історичні етапи розвитку поліфонії. Мистецтво ArsNova	2	
4.	Загальна характеристика поліфонії доби Відродження.	2	2
5.	Поліфонія доби бароко. Розквіт вільного стилю у творчості І.С.Баха	2	
6.	Елементи поліфонії у творчості композиторів-класиків та романтиків	2	
7.	Поліфонічні форми й жанри у музиці XX століття		
8.	Поліфонія як засіб музичної виразності.	2	
9.	Одноголосся. Монодія строгого стилю.		2
10	Простий контрапункт у двоголоссі строгого стилю.	2	
11	Простий контрапункт у триголоссі строгого стилю.	2	
12	Складний контрапункт у двоголоссі.	2	2
13	Горизонтально-пересувний контрапункт. Засоби перетворення поліфонічної теми.	2	
14	Імітація у двоголоссі. Канонічна імітація. Канон та канонічна секвенція.	2	
15	Поліфонія української народної пісні	2	

16	Загальна характеристика поліфонії вільного стилю.	2	2
17	Поліфонічні форми і жанри вільного стилю. Інвенція.	2	
18	Фуга. Тема фуги.	2	
19	Експозиція однотемної фуги.	2	
20	Розвиваюча та заключна частина фуги.	2	
21	Форма фуги в цілому. Різновиди.	2	
22	Фугета. Фугато. Еволюція форми фуги.	2	
Усього годин		20	10

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Введення в курс.		
2.	Загальна характеристика поліфонії доби Відродження.	2	
3.	Поліфонія доби бароко. Розквіт вільного стилю у творчості І.С.Баха	2	
4.	Елементи поліфонії у творчості композиторів-класиків та романтиків	2	
5.	Поліфонічні форми й жанри у музиці XX століття		
6.	Одноголосся. Монодія строгого стилю.	2	2
7.	Простий контрапункт у двоголоссі строгого стилю.	2	
8.	Простий контрапункт у триголоссі строгого стилю.	2	
9.	Складний контрапункт у двоголоссі.	2	2
10	Горизонтально-пересувний контрапункт. Засоби перетворення поліфонічної теми.	2	
11	Імітація у двоголоссі. Канонічна імітація. Канон та канонічна секвенція.	2	
12	Поліфонічні форми і жанри вільного стилю. Інвенція.	2	
13	Фуга. Тема фуги.	2	2
14	Експозиція однотемної фуги.	2	
15	Розвиваюча та заключна частина фуги.	2	
16	Фугета. Фугато. Еволюція форми фуги.	2	
17	Підсумкове заняття.	2	
Усього годин		28	6

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Введення в курс.	2	3
2.	Типи поліфонії. Базові принципи поліфонічного розвитку.	2	3
3.	Історичні етапи розвитку поліфонії. Мистецтво ArsNova	4	6
4.	Загальна характеристика поліфонії доби Відродження.	4	7
5.	Поліфонія доби бароко. Розквіт вільного стилю у творчості І.С.Баха	4	7
6.	Елементи поліфонії у творчості композиторів-класиків та романтиків	4	6
7.	Поліфонічні форми й жанри у музиці XX століття	4	6
8.	Поліфонія як засіб музичної виразності.	2	3
9.	Одноголосся. Монодія строгого стилю.	4	6
10	Простий контрапункт у двоголоссі строгого стилю.	4	7
11	Простий контрапункт у триголоссі строгого стилю.	4	6
12	Складний контрапункт у двоголоссі.	4	7
13	Горизонтально-пересувний контрапункт. Засоби перетворення поліфонічної теми.	4	7
14	Імітація у двоголоссі. Канонічна імітація. Канон та канонічна секвенція.	4	7
15	Поліфонія української народної пісні	2	4
16	Загальна характеристика поліфонії вільного стилю.	2	3
17	Поліфонічні форми і жанри вільного стилю. Інвенція.	2	8
18	Фуга. Тема фуги.	4	8
19	Експозиція однотемної фуги.	4	7
20	Розвиваюча та заключна частина фуги.	4	7
21	Форма фуги в цілому. Різновиди.	4	5
22	Фугета. Фугато. Еволюція форми фуги.	4	6
23	Підсумкове заняття.	4	5
Усього годин		80	132

12. Рекомендована література

а) Основна

Підручники та посібники:

1. Гармонія та поліфонія. Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи для бакалаврів спеціальності 025 Музичне мистецтво / Укл. Грицун Ю. М. Чернігів : НУЧК імені Т.Г. Шевченка, 2023. 52 с.
2. Побережна Г., Щериця Т. Поліфонія. К., 2004. 303 с.
3. Пясковський І. Б. Поліфонія. Навчальний посібник для вищих музичних навчальних закладів. – К.: ДМЦНЗКІМУ, 2003. — 242 с.
4. Пясковський І. Б. Поліфонія в українській музиці: навч. посібник. До 100-річчя Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. — К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2012. — 272 с.
5. 2.Супрун-Яремко Н. Поліфонія: посібник для студ. вищих навч. муз. закладів. Вінниця: Нова книга, 2014.

б) Додаткова

6. Пясковський І. Б. Шлях історичного розвитку поліфонічної обробки // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського № 3 (8), К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2010. — С. 73-85.
7. Пясковський І. Б. Інтерпретаційні механізми в імітаційній поліфонії // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського № 1 (10), К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2011. — С. 31-39.
8. Пясковський І. Б. Проблемні методи навчання в курсі поліфонії на прикладі дослідження ймовірнисно-статистичної моделі експозицій фуг «Добре темперованого клавіру» Й. С. Баха // Методика викладання музично-теоретичних та музично-історичних дисциплін: сб. ст. — К.: Музична Україна, 1983. — С.21-35.
9. Хоминський Й. Історія гармонії та контрапункту. Первісне багатоголосся. Доба органуму. Поліфонія Середньовіччя. К.: Музична Україна, 1975. 576 с.

Підручники та посібники з поліфонічного аналізу:

1. Цицалюк Г. Поліфонія в прикладах. – К., Музична Україна, 1989.

в) Список творів для поліфонічного аналізу:

1. Бах Й. С. Інвенції та симфонії.
2. Бах Й. С. Маленькі прелюдії.
3. Бах Й. С. Добре темперований клавір. Т. I-II.
4. Бах Й. С. Меса h-moll: «Crucifixus». «Мистецтво фуги».
5. Гайдн Й. Квартет №32 (ор. 2), фінал.
6. Гайдн Й. Квартет №35 (ор. 20, №5), фінал.

7. Гендель Г.Ф. Фуги з сюїт для клавіра.
10. Губаренко В. Симфонія №2, ч. 3.
11. Косенко В. 11 етюдів у формі старовинних танців. Пасакалія.
12. Лассо О. Хорові твори.
13. Леонтович М. Хорові обробки українських народних пісень.
14. Людкевич С. «Кавказ», ч.1.
15. Людкевич С. «Заповіт».
16. Моцарт В. «Реквієм»: «Kyrie».
18. Палестріна Д. Мадригали.
19. Ревуцький Л. Канони. Обробки українських народних пісень.
20. Скорик М. «Прелюдії та фуги», зошит 1.